

HADTÖRTÉNELMI IRODALOM.

I. ISMERTETÉSEK.



UDAVÁR VISSZAFOGLALÁSÁNAK TÖRTÉNETÉHEZ adalék. «*Die Beteiligung der brandenburgischen Truppen an der Belagerung von Ofen 1686.*» czím alatt Hirsch hírneves porosz történetíró, kinek régibb dolgozatai a bizanci kútfőkről hazai historikusaink előtt nem ismeretlenek, nem régen a berlini történelmi társulat 371. gyűlésén levéltári alapon felolvasást tartott, melyet azután a «*Mitteilungen aus der hist. Literatur*» cz. folyóiratban (37. évf. 1909. 2. füzet) kivonatban közzétett. Hirsch a berlini titkos állami levéltárban ugyanis megtalálta Belling ezredes, a brandenburgi segélycsapat parancsnokának ama jelentéseit, melyeket Frigyes trónörökös czímére Berlinbe küldött; továbbá pedig Henrik szász-merseburgi herczeg egyik kísérőjének naplóját. [Maga a herczeg egy lovasezredet vezényelt.] Harmadsorban pedig beszámol ama diplomáciai alkudozásokról, melyek útján a bécsi udvar Brandenburg fejedelmét a segédhad elvállalására igyekezett rávenni. A Budavár visszafoglalására indított 8200 főnyi segélyhad a jablunkai szoroson keresztül érkezett magyar földre, a honnan Buda falai alá nyomult, melyet Károly lotaringiai herczeg és Miksa Emanuel bajor választófejedelem akkor már körülzárolták volt. Jul. 4. értek a brandenburgi csapatok a táborba és — mint e jelentésekből is kivehető — derekasan kivették részüket a jul. 13. kirohanás visszaverésében, nemkülönbén a jul. 27. és aug. 3. ostromokban. Miután aug. végén még a Szuleimán pasa vezérlete alatt álló közelgő török felmentő sereg ellen is derekasan megállották helyüket, szept. 2. súlyos veszteségek árán, a többi szövetséges csapattal versenyezvén, behatoltak a felszabadított várba. Mindezekben a harcokban Schöning vezénylet'e őket. Budavár visszavívása után a brandenburgiak egy darabig még a Duna mentén délnek nyomultak elő, de ebbeli szereplésük nem volt már sem Schöning, sem Frigyes Vilmos választófejedelemnek inyére, a miért is I. Lipót azután szeptember végével

nem ellenezte többé a brandenburgiak hazatérését. Hirsch tanár dolgozata becses adalékkal járul *Károlyi Árpád, Angeli, Fraknói V., Ziglauer* és a Hadi Levéltár részéről kiadott művek és mások munkáihoz Budavár visszafoglalását illetőleg.

Dr. MANGOLD LAJOS.

Dr. Márki Sándor. II. Rákóczi Ferencz. II. kötet (1707 – 1708). Budapest, 1909. Magyar Történeti Életrajzok. 672 lap.

Eötvös Károly a Pesti Hirlapban megírta, hogy *Thaly Kálmán*, a ki Rákóczi történetének legbuzgóbb buvára volt, miért nem írta meg Rákóczi életrajzát. Történetírásunk valóban régen nélkülözte hős fejedelmünk teljes élettörténetét, a melynek pedig már óriási anyagát hordták egybe történetkutatóink. Márki úgy tudásánál, mint nagy szorgalmánál fogva méltán vállalkozott e nagy feladatra. A nagy műnek már két kötete fekszik előttünk, a melyből láthatjuk, hogy *Márki Sándor* méltó és igazi történetírója II. Rákóczi Ferencz fejedelemnek, a ki nemcsak áradozó himnuszt, hanem kritikai alapon álló történelmet ír.

A nagy fejedelem egész élete harc, küzdelem, ezért életrajza csupa hadtörténelem. Hogy ezt miként írja meg Márki, bemutattuk olvasóinknak folyóiratunk első füzetében, közölvén művének II. Rákóczi Ferencz mint hadúr című fejezetét.

Márki munkájának szövegéről tehát csak elismeréssel szólhatunk, s csak örömmel várhatjuk folytatását.

Lehetetlen azonban észrevételt nem tennünk az illusztrálás módjára nézve, a mely, úgy tudjuk, a Történelmi Életrajzok szerkesztőségének feladata. A régi képek s a történelmi emlékek hű rajzainak közlése ma már a történetírásnak s a történelmi érzék fejlesztésének rendkívül hathatós eszköze. Hanem ezt sem szabad túlságba vinni s minden áron illusztrálni. A képeket s emlékeket nagyon is meg kell válogatni, főleg abból a szempontból, hogy csakugyan a szövegben tárgyalt korból legyenek s arra vonatkozzanak. *Czuberka Alfréd*, Kuruczokri fegyverek cím alatt egy füzetet írt, a melyben *dr. Szendrei János* Magyar hadtörténelmi emlékek című művéből egy csomó képet lenyomatott, anélkül, hogy a forrást megjelölte volna. Ezen művében egész csomó XVI. és XVII-ik századbéli fegyvert tévesen kuruczokrinak mond. És mindezeket figyelembe nem véve, több fegyvert átvesz a Tört. Életr. szerkesztője Czuberkától, s kiadja II. Rákóczi Ferencz életrajzában, holott némelyik száz esztendővel is korábbi időből való. Ilyenek a 93-ik számú ágyú és a 96-ik számú még kerekalakatos szerkezetű karabélyok. A 99-ik szám alatt bemutatott fraknói

orgonalöveg pedig épen a XVI-ik századból való, mit keres tehát az II. Rákóczi Ferencz háborúinak illusztrációi között?

De még ennél is nagyobb hiba az, hogy a 322-ik lapon, Abaúj-torna vármegye 1896-ban megjelent monographiájából átvesz a szerkesztő egy képet, a mely a kassai székesegyház XIV. és XV-ik századbeli kelyheit ábrázolja és alányomatja, hogy Rákóczi-korabeli kelyhek. Történetírásunk hitele érdekében így nem szabad illusztrálnunk.

Dr. Visegrádi János. Wesselényi Ferencz levelei. Zemplén vármegye levéltárában (1645—1666). Sátoraljajuhely, 1910. 8. r. 80 l.

Wesselényi Ferencz nem gazdag, s nem hatalmas családnak volt az ivadéka. Családját ő tette gazdaggá, hatalmassá és tekintélyessé. A hatalmas erejű ifjú Wesselényi a katonai pályára lépett, a melyen ügyességével és bátorságával szép sikereket ért el. 1644-ben a füleki vár parancsnokává lett. Harczolt I. Rákóczi György ellen, s Széchy Mária segítségével elfoglalta Murány várát, a melyet Széchy Mária keze révén, több Széchy-féle birtokkal egyetemben tulajdonává is tett. Az uralkodótól Murány örökös grófja czímet elnyervén, Felsőmagyarország legelőkelőbb csalá dai sorába emelkedett fel. 1647-ben Felsőmagyarország főkapitányává lett, s ez állásánál fogva katonai és adózási ügyek révén gyakori érintkezésben volt Zemplén vármegyével. 1655-ben elnyerte a legmagasabb hivatalt, a nádori méltóságot. Ez állásából is még gyakrabban intézi leveleit Zemplén vármegyéhez és pedig különösen 1660-ban, a mikor a II. Rákóczi György megsegítését és Várad felmentését czélzó hadi műveletek gőczpontja a tokaji vár és a már Szabolcsmegye területén lévő rakamazi tábor volt. Maga a nádor is itt tartózkodott a hadseregnél, de betegeskedése munkálkodására igen bénítóan hatott. A török háború kitörésével 1663-ban ismét nagyobb számúak Wesselényinek vármegyénkhez intézett levelei. Ezek között kétségkívül legértékesebb az, a mely válasz Apaffy behódolásra felszólító levelére. E terjedelmes levél megkapó és hű korképét tár elénk. A következő években egész 1667 márczius 28-án bekövetkezett haláláig a vigasztalhatatlan politikai helyzet és a súlyos betegségek által nagyon is megtörve mind ritkábban keresi fel leveleivel vármegyénket.

Zemplén vármegye levéltárában több mint száz Wesselényitől származó levél található.

A levelek közül a fontosabbakat Wesselényi tollba mondhatta, míg a kevésbbé fontosakhoz csupán a vezérgondolatokat adta meg, a kidolgozást titkárai, így Gyöngyösy István is, végezték. Politikai pártállásából és hivatalos állásából is fő törekvése oda irányul, hogy

a nemzetet a török elleni küzdelemre tüzelje. A dicső multat tárja fel, tehát az ősök dicső példájával törekszik lelkesíteni, majd pedig az értelemhez szólva azt törekszik beláttatni, hogy nem másról van szó, hanem önmagunkról, önmagunkért küzdünk, nem másért. Végül elkeseredésében nem mulasztja el a törvény rendelte szigorú büntetés hangoztatásával hatni a vonakodókra. «Kérem s kényszeritem kglteket serkentse fel magában Magyar szivét, és édes eleink vitéz született Pogany ellen való forró haragját, kardot, fegyvert, bátor szivet szerzen 's nevellyen magában, 's mivel az az idő eljött, melyben vagy eztis elvesztettük, ha puhák és degenerált fiai fogunk lenni diczíretes Eleinknek ami kevesset meg Magyar Országban bírnak, avagy . . . a Pogany ebnek szegjen vallasával 's utolsó romlásával tőlünk 's Eleinktől torkon verve 's praedalt hazánk országlásábúlis ki verjük.» «Nem kívántatik ehhez egyéb, hanem régi dicsíretes eleink bator szivét fel ébresztvén magunkban hazánkért, maradékunkért szép verrel nyert szabadságunkért ki ki kgltek közül fel üvezvén agyékját készülyön oltalmájért szemben szállani, vérünket, 's javainkat szomnyuhozó, pogány ellen . . .» «A nagy hatalmú Inre kérjük obtestallyuk, s hivatalunk szerint Serio intyúk, és Paranczollyuk kglteknek szannya megh önnön magha Nemzetit, édes Feleségét, gyermeket, 's maghát, az Personalis Insurrectioval ne temporisallyon . . .» «Nekünk édes hazánk nevelt fiai, ne hadgyuk magunkat magunkért» olyanoknak kell lennünk hazánk és nemzetünk érdekében, mint a milyen a jó pásztor, a ki nyáját utollyára élete fogyásával is kivannya tatarozni.» «Az ki el mulattya (a táborba szállást) lattya az Isten hazánk arrúl írt büntetését minden halladék és engedelem nélkül el követetyük, Istenért-Istenért édes Magyar Véreink serkencze fel magát. . . .»

Nem kellene rászorulnunk a német gyámolítására, ha mindenki annyit tenne, a mennyire képes: «Adna csak az Meltosagos Rakoczi Fejedelem Aszony, szép herczeghsegetül 's birt jauaibul négy eöt ezer fogadot népet, magha Nemes Zemplin Vármegye két 's három ezer embert; Homonnainé Aszonyom eő kglme uagy ket ezer embert, Rakoczi Laszlo úr ezeret uagy más fél ezeret, Enis jó sziuel ezerigh, es per consequens az töb Nemes Varmegyek, Urak, Eözveg्य Aszonok ne kimillenek czak értékünk, s értéktelen jauaczkankot, bizony más keppen beszélgetuenk ezennel mindenüktül megh foszto ellenségünkkel. . . .»

Szerző a nagynevű hadvezér és államférfiu 88 levelének hű másolatát közli, a melyek legnagyobbbrészt hadi vonatkozásúak és így azok közreboacsájtásával XVII-ik századi hadtörténetírásunknak tett jelentékeny szolgálatot.

A Magyar Katonai Közlöny újabban megjelent 7 8-ik füzetében, dr. *Egyed István*-tól: «A magyar hadügy a vezérek korában» cím alatt nagyobb tanulmány első közleményét hozza. Ennek a kérdésnek, mint tudjuk, már egész irodalma van nálunk. Szerző szintén nagy aparátussal dolgozik s kútforrásait lelkiismeretesen idézi. A tárgyról való felfogásának kidomborítását a következő közleményekben érdeklél várjuk. Szerző ezen munkájánál három elsőrangú forrást, illetőleg tanulmányt nem értékesített. Ezek: *Salamon Ferencz*: A magyar hadi történethez a vezérek korában, *Szabó Károly*: A magyar vezérek kora és *Hazai Samu*: A X-ik századbeli magyar hadügyről (Folyóiratunk I-ső évfolyamában). Tanulmánya további részeiben bizonyára e szerzők eredményeit is haszonnal vehetné figyelembe.

A Hadsereg folyó évi 11-ik számában, vezető czikben foglalkozik a magyar hadtörténelmi irodalommal; hadtörténelmi bizottságunk megalakulása és folyóiratunk újból való megindulása alkalmából.

A czikk írója abból az alkalomból, hogy a Magyar Tudományos Akadémia hadtörténelmi bizottsága felkérte a honvédelmi minisztert, hogy kitűnően képzett (lehetőleg hadiiskolát végzett) fiatal honvédtiszteket minden egyéb szolgálattól fölmentve legalább 2 évre Budapestre vezényeljen, hogy itt egyetemi előadások hallgatása és az itt található történelmi adat-források (országos levéltár, az Akadémia, a Nemzeti Múzeum levéltára, stb.) tanulmányozása útján a történetkutatói és történetírói hivatásra a legalaposabban előkészüljenek; azt írja, miszerint kívánatos volna, hogy viszont «a hadtörténelemmel foglalkozni kívánó polgári történettudósok számára is szerveztessenek olyan hadtudományi előadás-sorozatok, melyek megkönnyítenék mindazon katonai ismeretek elsajátítását, melyek nélkül hadi eseményeket teljesen megérteni és helyesen megítélni lehetetlen, mert *katonai szempontból tudományos* és gyakorlati értékkel bíró magyar hadtörténelmi irodalmat csak ily módon lehetne megteremteni.»

«Polgári történettudósaink általában csak mellékesen foglalkoznak hadtörténelemmel írja tovább a czikk szerzője és még így is leginkább csak a védőrendszereknek és a hadseregek szervezetének inkább politikai, mint tisztán katonai szempontból való tanulmányozásával és bírálatával. Ha valódi hadtörténelmet akarnak írni, alapos katonai szakképzettségre kell szert tenniök, mert különben munkáikon minden képzett katona azonnal észreveszi, *hogy laikusok, előttük ismeretlen területre tettek többé-kevésbé sikerült kirándulást.*»

Miután pedig írja ismét tovább «*katonai szempontból értékes hadtörténelmi irodalmunk egyáltalában nincs.* a magyar haditörté-

nelmi irodalmat, józan ésszel gondolkozva, talán mégis első sorban a magyar katonákkal, a magyar katonák számára kellene megteremtünk.»

Majd kifogásolja, hogy a honvédelmi miniszter által kitűzött 100 arany pályadíjra «A magyar hadsereg megalakítása III. Károly korában» című pályakérdés tüzetett ki, a mely szerinte az Akadémia lomtárából vétetett. Szerinte helyesebb lett volna, ha nem ilyen politikai ízű, hanem olyan tisztán szakszerű katonai kérdés megoldására tüzték volna ki, melynek tanulmányozásából minden katonánk a gyakorlati szolgálatában is értékesíthető hasznot húzhatna, melynek megoldására akkor szívesen vállalkoztak volna katonáink is.

Ilyenekül ajánlja a többek közt: A Mária-Terézia rendes magyar vitézek életrajza és hőstetteinek ismertetése. A magyar huszárság története. Hadtörténelmi olvasókönyv a magyar katonák és a magyar ifjúság számára. Bosznia és Hercegovina megszállásának katonai története, különös tekintettel a magyar csapatok szereplésére. Végül a cikk szerzője *jóakarattal* biztosítja bizottságunkat és folyóiratunkat. Ennek daczára is kénytelenek vagyunk ennyi sajnálatos tévedésre és tájékoztatlanságra reflektálni.

A mi azt az indítványt illeti, hogy a polgári történettudósok számára olyan tanfolyamok szerveztessenek, a hol alapos katonai szakképzettségre tehessenek szert — azzal a M. T. Akadémia hadtörténelmi bizottsága már foglalkozott — és *egyhangúlag elvetette* azt, még pedig azzal az indokolással, hogy polgári történettudósaink a nekik szükséges képzettséget megszerzik tanfolyamok nélkül magánúton is, a minthogy a katonai tudományoknál nehezebb tudományokat is el tudnak sajátítani. *Salamon Ferencz* és *Thaly Kálmán* például elsőrangú hadtörténelmi írók voltak, pedig nem végeztek ilyen tanfolyamokat és Salamonnak a magyar vezérek koráról írt tanulmányát a németországi katonai intézetekben tanítják.

A történelmi fegyvertannak pedig minden ma ismert szaktekin-télye európaszerite polgári egyénekből áll.

Ez a kérdés épen azért úgy áll, hogy a hadtörténelmi irodalmat válvetve katonai és polgári szakférfiaknak kell és lehet csak együttesen megteremtteni. Ez a felfogása az összes számbavehető és irányadó tényezőknek s ezért szerveztetett most újból a M. T. Akadémia hadtörténelmi bizottsága vegyesen polgári és katonai tagokból.

Konstatálja cikkíró, hogy magyar hadtörténelmi irodalmunk egyáltalában nincsen. Folyóiratunk bibliographiai részében évről-évre a magyar hadtörténelmi munkák címeinek ezreit, egész könyvtár jegyzékét közöljük. Már csak ez is megezőolja cikk íróját. Állítására

különben még csak egy észrevételünk van. Az a körülmény, hogy írója így nyilatkozik, nem azt bizonyítja, hogy nincs magyar hadtörténelmi irodalom, hanem hogy azt csak ő nem ismeri.

A mi a kitűzött pályakérdést illeti, melynek tárgya az állandó magyar hadsereg első szervezésének története, az összes szakkörök régi intencióinak megfelelően tüzetett ki.

A mi pedig a czikk írója által ajánlott pályakérdéseket illeti, ismét csak irodalmi ügyekben való teljes tájékozatlanságát bizonyítja: A Mária-Terézia rend története régen meg van írva, a magyar huszárság történetét megbizatas folytán évek óta írja egyik legkiválóbb hadtörténészünk, az ifjúság számára való olvasókönyvek kiadásával nem a Tudományos Akadémia, hanem a közoktatásügyi hatóságok foglalkoznak s végül a boszniai hadjárat leírása ma még nem tartozik a történetírás keretébe s így a specziális katonai szakmunkák sorozatában és nem a történelmi kiadványok között foglal helyet.

Mindezek után nem marad egyéb hátra, minthogy A Hadsereget és kritikusat mi is elnéző jóakaraturunkról biztositsuk. *i. j.*



Zrinyi Miklós sisakja.
A bécsi udvari fegyvermúzeumban.

II. A MAGYAR HADTÖRTÉNELMI IRODALOM
 REPERTORIUMA

1897—1909 ig.

Második közlemény.

I. Önálló magyar hadtörténelmi és hadtörténelmi
 vonatkozású művek.

B) Külföldi művek.

Altmann V. Regesta imperii XI. Die Urkunden Kaiser Sigismunds 1410—37. Innsbruck, Wagner. 1897.

Angeli M. Erzherzog Karl von Österreich als Feldherr und Heeresorganisator I—V. k. Wien. Braumüller. 1897.

Attlmayr. Der Krieg Österreichs in der Adria im Jahre 1866. Pola u. Wien. Gerold. 1897, VIII. 206 l. 10 M.

Beiträge, Krit., zur Gesch. des Krieges von 1866. 1900. K 4-80.

Benedek's nachgelass. Papiere. Herausg. u. zu e. Biographie verarb. v. Friedjung. 3. Aufl. Mit Anh. I—II. 1904. K 9-60.

Bernhardi. Der Krieg 1866. gegen Österreich und seine unmittelbaren Folgen. Mit einem Bildn. Bernhards 1897. K 9-60.

Bielik (Emerich). Geschichte der k. u. k. Militär-Seelsorge und des apostolischen Feld-Vicariates über Auftrag Seiner Bischöflichen Gnaden des Hochwürdigsten Herrn Apostolischen Feld-Vicars Dr. Coloman Belopotoczky. Wien, 1901. St.-Norbertus kny. 8-r. VIII., 373 l. K 5.—

Binder von Krieglstein. Der Krieg Napoleons gegen Österreich 1809. 2 Bände. Berlin, 1906. K 21-60.

Brause-Mansfeld Ágost. Feld-, Not- und Belagerungs-Münzen von Deutschland, Österreich-Ungarn, Siebenbürgen, Moldau, Russland, Polen etc. Berlin, Stargardt, 1897. Fol. XI. 118 l. 55 tábla. 100 M.

Criste. Kriege unter Kaiser Josef II. Bearb. von —. 1904.

Duka Tivadar. Kossuth and Görgei. Hertford, 1899. (Ismertetve : Századok. 1899, 173. l.)

Eiermann (dr. Adolf). Lazarus von Schwendi, Freiherr von Hohenlandsberg, ein deutscher Feldoberst und Staatsmann des XVI.

Jahrhunderts. Neue Studien von —. Freiburg i. B. 1904. 8-r. VIII., 163. l. (Ismertetve: Századok, 1906, 568. l.)

Emmer. 60 Jahre auf Habsburgs Thron. Festaussgabe zu 60 jährigen Regierungsjubiläum. 2 Bände. 1908. K 34.—

Erbfolgekrieg, österr. 1740—1748. Nach d. Feldakten und and. auth. Quellen bearbeitet in d. kriegsg. Abt. des k. u. k. Kriegsarchivs. I. 2 Teile. Mit 9 Tab. u. 11 geneal. Tafeln. Nebst 8 graph. Beilagen. 1898. K 20. — II. Der erste schles. Krieg. 1740—1741. 1896. K 20. — III. Der erste schles. Krieg. Von der Übergabe v. Neisse bis z. Friedensschlusse 1742. 1898. K 30. — IV. Krieg geg. Bayern u. Frankreich. 1741—43. 1900. K 30. — V. Der Feldzug in Böhmen. 1741—42. 1901. K 30. — VI. Kriegsereignisse in Bayern vom Vertrage von Nieder-Schönenfeld bis zum Frieden v. Füssen. — Feldzug 1744. in den Niederlanden. — Kriegsereignisse am Rhein 1745. 1902. K 30. — VII. Der zweite schles. Krieg. (1744—1745.) 1903. K 30. — VIII. Der Krieg in Italien u. Spanien. 1905. K 30. —

Finke (Edmund). Geschichte des k. u. k. ungarischen Infanterie Regiments Nro 37. Erzherzog Joseph. Auf Veranlassung des Regiments verfasst von —. I., II. Bd. Wien. 1898. Nagy 4-r. 754 l., 1478 l. Arczképekkel. (Ismertetve: Századok, 1899. 541. l.)

Fischer von Wellenborn (Carl). Graf Civalart-Uhlanen in den Jahren 1848—49. Ein Beitrag zur Gesch. des k. u. k. Uhlanen-Regiments Erz. Ottó Nr. 1. Wien. Seidel. 1897. 365 l. 3 M. 60.

Frankl (dr. Philipp). Der Friede von Szegedin und die Geschichte seines Bruches, von —. Leipzig, 1904. G. Fock. Kis 8-r. 96 l. (Ismertetve: Századok, 1905, 776. l.)

Friedjung (Heinrich). Der Kampf um die Vorherrschaft in Deutschland 1859—1866. I., II. Bd. 3. Aufl. Stuttgart. 1899. Cotta'sche Buchhandlung. 8-r. XVIII., 463 l., XIV., 618 l. Kilencz térképpel. Ára 24 M. — 4. Aufl. Stuttgart, 1900. 8-r. XVI., 476 l., XIV., 618 l.

Führer, die, der österr.-ung. Armee. Lebensskizzen u. Porträts d. Generale u. Truppenkommandanten d. k. u. k. Heeres u. d. Kriegsmarine. Lief. 1—10. Wien, 1905.

Gatti. Geschichte der Technischen Militärakademie. I. Band. Geschichte der k. k. Ingenieur- u. k. k. Genieakademie 1717 bis 1869. 1901. — II. Band. Geschichte des k. k. Bombardierkorps der k. k. Artilleriehauptschule und der k. k. Artillerieakademie 1786 — 1869. 1906.

Geschichte, illustrierte, der k. u. k. Armee. Herausgegeben von Anger. Mit 62 Tafeln und 300 Textabbild. 1898. K 20.

Geschichte der Sicherheitstruppen u. d. öffentlichen Sicherheit in Bosnien und Hercegovina 1878-1898 K 3.

Györy (Árpád dr.). La salle des hussards au pavillon historique de la Hongrie à l'exposition universelle de Paris en 1900. Par —. Paris, 1904. Nagy 4-r. 4, 47 l. Három képmelléklettel s a szövegbe nyomott képekkel.

Heyden (Hermann von). Ehren-Zeichen (Kriegs-Denkzeichen, Verdienst- u. Dienstalters-Zeichen) der erloschenen und blühenden Staaten Deutschlands und Österreich-Ungarns. Nachtrag. Meiningen, 1898. 8-r. 19 l.

Horn (Emil). François Rákóczi, II. prince de Transylvanie, 1676--1735. Paris, 1906. Perrin et comp. Kis 8-r. VIII., 483 l. Arczképpel. Ára 5 fr. (Ismertette: Századok, 1906. 253. l.)

Horsetzky. Kriegsgesch. Übers. der wichtigsten Feldzüge in Europa seit 1792. 6. Aufl. 1905. K 18.

Janson: Der Feldzug 1814 in Frankreich. I. Bd. Der Feldzug bis zur zweiten Trennung der Schlesischen Armee von der Hauptarmee. Berlin, 1903. E. S. Mittler und Sohn. 8-r. XIV., 370, 37 l. (Ismertette: Századok, 1905. 478. l.)

Joübert (Chevalier Joseph). Un Héros Hongrois. François Rákóczi II. Prince de Transylvanie. Par le —. Angers, 1907. Germain et Grassin. 8-r. 42 l. (Ismertette: Századok, 1908. 566. l.)

Kienast A. Die Legion Klapka. Eine Episode aus dem Jahre 1866 und ihre Vorgeschichte. Wien, 1900. L. W. Seidel u. Sohn. 8-r. XI., 386 l. Egy térképpel és 5 melléklettel.

Kling. Die Schlacht bei Nikopolis 1396. Berlin, 1906. K 240.

Klopfer. Unser Kaiser. Ein Lebens- und Charakterbild Kaiser Franz Josefs I. 1898. K 14.—

Kolowrat-Krakowsky (Feldmarschalllieutenant Graf Leopold). Meine Erinnerungun aus den Jahren 1848 und 1849. Herausgegeben von seinem Sohne Leopold Graf Kolowrat-Krakowsky. I., II. Bd. Wien, 1905. Gerold et Comp. 8-r. XII., 172 l., XII., 208 l. (Ismertette: Századok, 1905. 953. l.)

Krauss. Moltke, Benedek u. Napoleon. Mit 12 Beilagen. 1901. K 450.

Krieg gegen die Französische Revolution 1792—1797. Nach den Feldakten und anderen authentischen Quellen bearbeitet in der kriegsgeschichtlichen Abteilung des k. u. k. Kriegsarchivs. I. Bd. Einleitung. Mit 8 Beilagen und 4 Tafeln im Text. — II. Bd. Feldzug 1792. Mit 7 Beilagen und 28 Textskizzen. Wien, 1905. L. W. Seidel und

Sohn. Nagy 8-r. X., 590 l., X., 411 l. (Geschichte der Kämpfe Österreichs. Kriege unter der Regierung des Kaisers Franz.)

Kriegsjahr, das 1809. in Einzeldarstellungen. Herausg. von Feldmarschalleutn. E. Woinovich. Red. von Hauptm. Alois Veltzé. I. Theil. Wien. 1906. K 10.—

Kriegsschule. (Die k. u. k.) 1852—1902. Wien, 1903.

Kupelwieser L. Die Kämpfe Oesterreichs mit den Osmanen 1526—1537. Wien und Leipzig, 1899. 8-r. IV., 113 l. Egy hasonmás melléklettel. Ára 1 forint 50 kr. (Ismertetve: Századok, 1899. 171. l.)

Langer (Johann). Das k. u. k. Kriegsarchiv von seiner Gründung bis zum Jahre 1890. Zweite Aufl. Umgearbeitet und bis auf Gegenwart ergänzt von —. Wien, 1900. Verlag des k. u. k. Kriegsarchives. 8-r. 206 l. (Ismertetve: Századok, 1902. 87. l.)

Larisch (August). Das Kriegsjahr 1809. Kötzschenbroda. 1899. 8-r. 124 l. Ára 3 M.

Lefèvre (Albert). Les magyars pendant la domination ottomane en Hongrie, 1526—1722. Par —. Tome I, II. Paris, 1902. Perin et Comp. 8-r. 441 l., 457 l. (Ismertetve: Századok, 1902. 670. l.)

Lettow-Vorbeck (Oberst a. D. von). Geschichte des Krieges von 1866. II. Bd. Der Feldzug in Böhmen. Berlin, 1899. Nagy 8-r. XXV., 687 l. Egy térképpel, 20 vázlattal és 9 csata-tervvel.

Mac Nevin O'Kelly. Vor 25 Jahren. Eigene Erinnerungen aus der Okkupations-Kampagne 1878. 1903. K 2-40.

Major Z. La guerre de la succession d'Autriche 1740—48. Campagne de Silésie 1740—41. Paris. Baudouin. 1897. 77 l. 2 Fr. 50.

Mas Latric, Rancougne Buisson et Rey. Les Hussards de Chamborant. 2-e hussards. 1735—1897. Paris, Didot. 1897. XVIII, 333 l. (Ez azon huszárezredek közül való, melyeket magyar menekültekből Eszterházy gróf alapított.)

Mayerhoffer. Das Gefecht bei Jajce 1878. 1904. K 3-60.

Mayerhoffer. Österreichs Krieg mit Napoleon I. 1809. 1904. K 10.—

Menge. Die Schlacht von Aspern am 21. und 22. Mai 1809. Eine Erläuterung der Kriegführung Napoleons I. und des Erzherzogs Karl von Österreich. 1901. K 7-20.

Metzger. Fahnenhistorik der k. u. k. österr.-ungar. Infanterie der letzten 300 Jahre. 1898. K 3.—

Mittheilungen des k. u. k. Kriegs-Archivs. Herausgegeben von der Direction des k. u. k. Kriegs-Archivs. Dritte Folge. I. Bd. Mit zehn Tafeln. Wien, 1902. L. W. Seidl u. Sohn. 8-r. 4, 348 l. —

Hozzáfűzve: Register zu den Mittheilungen des k. u. k. Kriegs-Archivs, für die Jahrgänge 1876–1886. und Neue Folge I–XII. Bd. 8-r. 12 l. (Ismertette: Századok, 1904. 546. l.) II. Bd. Mit zwei Tafeln. Wien, 1903. L. W. Seidl u. Sohn. 8-r. 4, 396 l. — III. Bd. Mit drei Beilagen und neun Textskizzen. Wien, 1904. L. W. Seidl u. Sohn. 8-r. XL, 314 l. (Ismertette: Századok, 1905. 50. l.) — IV. Bd. Mit fünf Beilagen und zwölf Textskizzen. Wien, 1906. L. W. Seidl und Sohn. 8-r. XVIII., 516 l. — V. Bd. Wien, 1907. L. W. Seidl u. Sohn. 8-r. 4, 382 l. Négy vázlattal.

Mittheilungen des k. u. k. Heeresmuseums. 1. Heft. Mit Figuren. Wien, 1902. K 5. — 2. Heft. Mit 3 Tafeln. Wien, 1903. K 5. — 3. Heft. Wien, 1907. K 5. --

Mollinary. 46 Jahre im österr.-ung. Heere. 2 Bde. Zürich, 1905. K 19-20.

Moltkes Kriegsgeschichtliche Arbeiten. Kritische Aufsätze zur Geschichte der Feldzüge von 1809, 1859, 1864, 1866 und 1870—71. Herausgegeben vom grossen Generalstabe, Abtheilung für Kriegsgeschichte. Berlin, 1899. Ernst Siegfried Mittler und Sohn. 8-r. X., 216 l. Hűz térkép és tervrajz-melléklettel. (Moltkes militärische Werke. III. Kriegsgeschichtliche Arbeiten. 2. Theil.)

Montecuccoli (Ausgewählte Schriften des *Raimond Fürsten* —) General-Lieutenant und Feldmarschall. Herausgegeben von der Direction des k. u. k. Kriegs-Archivs. Bearbeitet von Hauptmann Alois *Veltz*. I. Bd. Militärische Schriften. 1. Th. Mit einem Titelbild und drei graphischen Beilagen. — II. Bd. Militärische Schriften. 2. Th. Mit 12 Tafeln. — III. Bd. Geschichte. — IV. Bd. Miscellen, Correspondenz. — Wien und Leipzig, 1899—1901. W. Braumüller. 8-r. 4, CXXXIX., 387 l. VI., 619 l., VI., 472 l., 2. II., 530 l.

Obál (Béla). Franz Rákóczi II. und sein Freiheitskampf im Lichte der ungarischen Geschichte. Eine Gedenkrede. Halle, 1907. Wischau u. Burkhardt, 8-r. 27 l.

Oman (Charles). A history of the art of war (2 kötet). The middle ages from the fourth to the fourteenth Century. With maps, plans and illustrations. London, 1898. XVI., 668 lap. Ára 21 shilling. (Ismertette: Századok, 1899. 65. l.)

Ommen (Heinrich). Die Kriegführung des Erzherzogs Karl. (Historische Studien. Veröffentlicht von E. Ebering. Heft 16.) Berlin, 8-r. II. 134 l. (Ismertette: Századok, 1903. 182. l.)

Pierantoni (Augusto). Il colonello Alessandro Monti e la legione italiana in Ungheria, 1849. — Gli ungheresi nelle guerre nazionali

italiane, 1848 -66. Roma, 1903. Tribuna-kny. 8-r. 100 l. (Ismertette: Századok, 1904. 469. l.)

Pohler. Bibliotheca historico-militaris. 1887— 1899. I—IV. Bd.

Prybila. Geschichte der Kriege der k. u. k. Wehrmacht von 1848 bis 1898. Mit 6 Übersichtskarten. 1899. K 9.

Rostok. Die Regierungszeit Seiner Majestät d. Kaisers u. Königs Franz Josef I. 3. Aufl. 1903. K 7.

Röhrich (Reinhold). Geschichte des ersten Kreuzzuges. Innsbruck, 1901. Wagner. 8-r. XII., 267 l.

Saski. Campagne de 1809 en Allemagne et en Autriche. Tom. III. Paris-Nancy, 1902. Berger Levrault et comp. Nagy 8-r. 408 l. Egy térképpel és két rajzzal. (Ismertette: Századok, 1903. 861. l.)

Schäfer (Dietrich). Die Ungarnschlacht von 955. Von —. Berlin, 1905. 8-r. 17 l. Különnyomat a Sitzungsberichte der königl. preussischen Akademie der Wissenschaften 1905. évi XXVI. számából. (Ismertette: Századok, 1906. 156. l.)

Schirmer. Das Treffen von Blumenau-Pressburg. 1866. 1904. K 5.—

Schirmer Frigyes. Der Feldzug der Österreicher gegen König Joachim Murat im J. 1815. 1897. (Ismertette: P. Lloyd 1898 jan. 16.)

Schlichting. Moltke und Benedek. Studie über Truppenführung zu d. Takt. u. strateg. Grundsätzen der Gegenwart. 1900. K 3'60.

Schulte. Über die Schlacht von Słankamen 1691. u. die von von Saint Privat. Eine Parallele. (Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für vaterländische Cultur. Breslau, Aderholz. 1897.)

Smekal. Die Schlacht bei Aspern und Esslingen. 1809. 1899. K 3'60.

Snemy České. (Cseh országgyűlések 1526-tól kezdve. Kiadja a cseh országos levéltár.) E mű VIII. kötete (Prága, 1895. IV., 912 l.) tartalmazza egyebek közt a magyarországi török háborúkra és a cseh segélyre vonatkozó alkudozásokat (1592 94.)

Spiegler (S. Julius). Der Freiheitskampf des ungarischen Nation (1848—49). Kritisch beleuchtet von —. Leipzig, 1898. 8-r. 148 l.

Sypniewski. Fünfzig Jahre Kaiser. Mit 4 Porträts. 1898. K 5'40.

Trapp (Richard). Kriegführung und Diplomatie der Verbündeten vom 1 II. bis 25 III. 1814. Giessen, 1899. A. Frees. 8-r. 178 l. Ára 2 M.

Vári (Rudolphus). Incerti scriptoris Byzantini sæc. X. liber de re militari. Recensuit —. Lipcse, 1901, 8-r. XII., 90 l. (Bibliotheca scriptorum Græcorum et Romanorum Teubneriana.) Ára 2'40 M.

Veltzé. Ausgewählte Schriften des Raimund Fürsten Montecucoli. I—IV. Bd. Wien u. Leipzig, 1899—1901. (Ismertette: *Századok*, 1903. 254. lap.)

Wacquant (Anatole). Die ungarische Donau-Armee 1848-49. Breslau, 1900. Schottländer. 8-r. 8. XVI., 386 l. Két képpel.

Wendt II. Schlesien im Kampfe des Königs Matthias mit dem Kaiser 1482. (Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Altertum Schlesiens. Kiadja Colmar Grünhagen. 31. kötet. 1897.)

Wertheimer (Edmund). Die Verbannten des ersten Kaiserreichs. Leipzig, Duncker und Humboldt, 1897. (Ismertette: *Századok*, 1898. 160. l.)

Willfort. Die Schlacht bei Aspern 1809. 1902. K 1-50.

Windisch-Grätz, d. österr. Feldmarschall. Eine Lebensskizze. 2. Aufl. 1897. K 6.

Woinovich E. Kämpfe in der Lika, Kroatien und Dalmatien 1809. Wien, 1906. K 2.—

Wrede (Alphons Freiherr von). Geschichte der k. und k. Wehrmacht. Die Regimente, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts. Herausg. v. d. Direktion des k. u. k. Kriegsarchivs. Wien. Seidl und Sohn. 8-r., I. Bd. Fuss-truppen. 1898. — II. Bd. Aufgelöste Fusstruppen. 1898. — III. Bd. Kavallerie. 1901. — IV. Bd. Artillerie. 1902. — V. Bd. K. u. k. ung. Landwehr und Landsturm. 1903.

Zeppelin (Graf von). Die Heere und Flotten der Gegenwart. IV. Bd. Österreich-Ungarn. Herausgegeben von —. Bearbeitet von Generalmajor E. von Kählig und Corvettenkapitän Ritter von Jedina. Berlin, 1899.

II. MAGYAR HADTÖRTÉNELMI VONATKOZÁSÚ CZIKKEK.

A) Hazai folyóiratokban.

Adatok a m. kir. pécsi honvéd hadapród iskola történetéhez. *A Hadsereg*, 1906. 139. l.

A. D. Az 1686-iki Thököly-féle mozgalmak történetéhez. *Történelmi Tár*, 1898. 77. l.

A Hadsereg, 1906. 192. l. (Hadtörténelmi epizódok közlése a egénységgel.) — U. o. 1907. 222. l. (A Ferencz József huszárezred kettős jubileuma 1907. évi október hó 12-én.)

Akadémia (A cs. és kir. tengerészeti —). Irta egy cs. és kir. tengerésztiszt. *A Hadseveg*, 1905. 89. l.

Anonym. A sajómezei csata 1241-ben. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1898. XXV. évf. 37., 130. ll.

Antos János 1848 49-iki vezérkari honvéd alezredes hátrahagyott emlékgjegyzetei. *Századok*, 1907. 173. l.

Archaeologiai Értesítő, 1907. 379. l. (Szalánczvár eredete.)

Árpád vezér. *Századok*, 1907. 767. l.

Bagossy Bertalan. A hajdani Szatmárvár helye, neve és keletkezése. *Értesítője* (A szatmárnémeti kir. kath. főgymnasium 1906—1907. évi —). Szatmárnémeti, 1907. 3—21. ll.

Balló István dr. Tatárabság. *Történelmi Tár*, 1899. 380. l.

Baranyai Béla. A Rákóczi-kor bibliographiája. *Századok*, 1905. 84., 187. ll.

Bartalos Gyula. Honfoglaláskori s egyéb régiségleletek Egerben és vidékén. *Archaeologiai Értesítő*, 1899. 353—360. ll.

Bartholomeusz Margit. II. Rákóczi Ferencz és szabadságharcza. *Értesítője* (A dunáninneni ág. hitv. evang. egyházkerület modori leánynevelő intézetének —) az 1906—1907. tanévről. V. évf. Pozsony, 1907. 5—27. ll.

Basta György hadvezér levelezése és iratai. *Századok*, 1907. 272. l.

Bányai Károly. Adalékok a Rákóczi-kor történetéhez, a Gencsycsalád balkányi levéltárából. *Történelmi Tár*, 1904. 35. l.

Berzeviczy Eged. Adat az 1744-iki insurrectio történetéhez. *Századok*, 1905. 67. l.

Bleyer Jakab. Adalékok a Lech folyónál vívott 955-iki ütközet-hez. *Századok*, 1898. 563. l.

Bleyer Jakab. Adalékok Zrinyi Miklós és udvara jellemzéséhez és Zrinyi-Ujvár történetéhez. *Századok*, 1900. 221. l.

Bocskay hadi népe. (Nyilatkozat.) *Századok*, 1908. 466. l.

Borosnyai Károly. II. Rákóczi Ferencz fejedelem élete. *Értesítője* (A szegedi m. kir. áll. főgymnasium kilenczedik —) az 1906—1907. tanévről. Közli Kárpáti Károly igazgató. Szeged, 1907. 7—32. ll.

Borovszky Samu dr. Sárvár történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 575. l.

Borovszky Samu dr. értekezése Szendrő váráról. *Századok*, 1908. 277. l.

Bruckner Győző dr. A késmárki Thököly-vár falfestményeiről. *Archaeologiai Értesítő*, 1908. 180—183. ll.

Csapó Vilmos. Generális Győry Péter. *Századok*, 1904. 855. l.
Csapó Vilmos. Adalék az insurrectió történetéhez Mária Terézia korában. *Századok*, 1906. 167. l.

Csomortáni P. Gaudencz. Zrínyi Miklós a költő és hadvezér. *Értesítője* (Az erd. róm. kath. status fennhatósága s a minorita rendiek vezetése alatt álló Kézdivásárhely-kantai róm. kath. ötosztályú gymnasium —) az 1899—1900-iki tanévről. Kézdivásárhely. 1900. 3—33. ll.

Darnay Kálmán. Hadtörténelmi emlékekről Sümeghen. *Archaeologiai Értesítő*, 1900. 406—409. ll.

Dobó István életéhez. (1553.) *Történelmi Tár*, 1901. 119. l.

Domanovszky Sándor és Vértesy Jenő. Nagy Lajos első hadjárata Velence ellen. *Századok*, 1900. 778. és 905. ll.

Domján Elek. II. Rákóczi Ferencz önéletrajza. (Rövid válasz Keller Imre bírálatára.) *Századok*, 1904. 807. l.

Dudás Gyula. Hunyadi János, a «fejér» lovag. *Századok*, 1902. 953. l.

Dudás Gyula. Kinizsi Pál származása helye. *Századok*, 1903. 471. l.

Dudás Gyula. Kozák telep Magyarországon. *Századok*, 1907. 364. l.

Dudás Gyula. A felsőzempléni várakról. *Archaeologiai Értesítő*, 1908. 351—354. ll.

Erdélyi Alajos. Barcsay Ákos fejedelemsége. I—II. közl. *Századok*, 1906. 412., 489. ll.

Erdélyi Múzeum, 1898. 408. l. (A fogarasi vár feliratai.) — *U. o.* 1901. 527. l. (A héjasfalvi honvédemlék.) — *U. o.* 1902. 364. l. (A miriszlói esata emlékoszlopa.) — *U. o.* 1904. 363. l. (Piscsevics orosz tábornok emlékiratai.)

Erdődy Pálffy János gróf. *A Hadsereg*, 1905. 223. l.

Éble Gábor. Katonai sérelmeink 1758-ban. *Századok*, 1904. 447. l.

Éble Gábor. Károlyi Sándor a majtényi fegyverletétel után. — *U. o.* 1904. 702. l.

Éble Gábor. Egy labancz Dessewffy. — *U. o.* 1904. 706. l.

Éble Gábor. A kurucz Károlyi. *Századok*, 1905. 335. l.

Érdőjhegyi Menyhért. A «fejér» lovag. *Századok*, 1902. 181. l.

Fay Ákos. Magyarok nyomai az őskorban. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1901, XXVIII. évf. 646. l.

Fetzer János Ferencz. Szilágyosmlyó Báthori vára. *Archaeologiai Értesítő*, 1908. 1—7. ll.

Gabányi János. Görgey hadtestének műveletei 1849 jan. 6-tól febr. 5-ig. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1902. XXIX. évf. 949. l.

Gyay Károly dr. Somlyó várának 1498. évi leltári töredéke. *Történelmi Tár*, 1901. 107. l.

Gombos F. Albin. Marchia Jakab, a hussziták inquisitora hazánkban. *Erdélyi Múzeum*. 1898. 260., 311. ll.

Gracza György. Az 1848–49-iki szabadságharcz története. Ismerteti Király Pál dr. *Erdélyi Múzeum*, 1898. 331. l.

G. s. Bocskay István. *Értesítője* (A székeludvarhelyi ev. ref. kollégium —) az 1905–1906. iskolai évről. Szerkesztette Gönczi Lajos igazgató-tanár. Székeludvarhely, 1906. Becsek D. fiai kny. 3–10. ll.

Győrvár viadaláról. (Helyreigazítás.) *Századok*, 1908. 569. l.

H. A. Fa- és fegyverkiviteli engedély. *Történelmi Tár*. 1898. 172. l.

Hampel József. Hadtörténelmi múzeum. *Archaeologiai Értesítő*. 1899. 430–432. ll.

Hegyesi Márton. Glossák és bírálati megjegyzések az 1848–49. szabadságharczunk történelmét tárgyazó czikkekre és művekre vonatkozólag. *Századok*, 1898. 751. l., 1899. 70., 369., 471., 842. ll.

Hegyesi Márton. Első mérközéseink az oroszokkal 1849-ben és a héthársi ütközet. *Századok*, 1899. 652. l.

Hentaller Lajos. Damjanics Szolnoknál, s még valami. *Századok*, 1898. 845. l.

Hets Béla. Hadi Exercitium. «Szemelvények Kewenhiller Fő-Generalis alkotmányából». A *Hadsereg* 1905. márcziusi, juliusi és szeptemberi füzetei.

Homolya István. A tavaszi támadó hadjárat 1849-ben. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1906. XXXIII. évf. 825. l.

Horváth Sándor. Levelek a két Zrinyi Miklóstól. *Történelmi Tár*, 1907. 70. l.

Hubrich Hugó. Asperni emlékoszlop. A *Hadsereg*. 1907. 140. l.
1. A régi magyar fegyverzet rövid története. Nagy Géza után ismerteti. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1899. XXVI. évf. 311. l.

Ibafalvay Ferencz szigeti számtartó panasza Horváth Markó szigetvári kapitány ellen. 1556. *Történelmi Tár*, 1908. 294. l.

Illésy János. Murány várában talált koporsók. *Századok*, 1899. 930. l.

Illésy János. Adatok Léva 1663. évi ostromához. *Történelmi Tár*. 1903. 373. l.

Illésy János. A Jász-Kunság eladása a német lovagrendnek. I—II. közl. *Századok*, 1905. 22., 138. ll.

Illyés Mihály. Marosvásárhely történetéhez a szabadságharc idejéből. *Erdélyi Múzeum*, 1902. 274. l.

—i—r. Okiratok I. Rákóczy György uralkodása történetéhez, 1632. *Történelmi Tár*, 1899. 385. és 577. l.

Istvánffy Miklós. A Ludovika Akadémia Közlönyének munkatársai. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1899. XXVI. évf. 610. l.

Iványi Béla dr. Oklevelek az 1514. évi pórlázadás történetéhez. *Történelmi Tár*, 1904. 218. l.

Jármay József. II. Rákóczy György szászfenesi csatája, megsebesülésének és halálának körülményei. I—II. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1902. 169. és 221. ll.

Jászai Rezső. Adatok a Bocskay-felkelés történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 560. l.

Jászai Rezső. Bocskay szabadságharca történetéhez. *Erdélyi Múzeum*, 1904. 88. l.

Jurkovich Emil. A Murány várában talált koporsók sorsa. *Századok*, 1900. 176. l.

Jurkovich Emil. Harctéri tudósítás az esztergomi táborból 1594-ből. *Történelmi Tár*, 1902. 578. l.

Jurkovich Emil. A budai török őrség lázadása 1590-ben. *Történelmi Tár*, 1905. 150. l.

Jurkovich Emil. Két levél a Bocskay-felkelés első eseményeiről. *Történelmi Tár*, 1906. 152. l.

K. A. Bocskay István történetéhez. *Történelmi Tár*, 1900. 160. l.

Karácson Imre. Török követség Zrinyi Miklósnál. *Századok*, 1900. 942. l.

Karácson Imre. A török sereg átvonulása Erdélyen 1661-ben. *Századok*, 1902. 920. l.

Karácsonyi János dr. A hód-tavi csata éve. *Századok*, 1901. 626. l.

Karácsonyi János dr. Bihari honfoglaláskori lovassírról. *Archaeologiai Értesítő*, 1903. 66—67. l.

Karácsonyi János dr. A bihari honfoglaláskori lovassírokról. *U. o.* 1903. 405—418. ll.

Karácsonyi János dr. Alsó-Eperjes vár tartománya. *Századok*, 1903. 670. l.

Karácsonyi János dr. Új adat a hód-tavi csata évéhez. *Századok*, 1907. 948. l.

Karl Lajos. Conti herceg Érsekújvár ostrománál. *Történelmi Tár*, 1908. 312. l.

Katonai Lapok, 1898. 23. szám. (A bosznia-hercegovinai hadjárat 20-ik évfordulójához.) — *U. o.* 1898. 34. sz. (Áttekintés I. Ferencz József osztrák császár és Magyarország apostoli királyának ötven éves kormányzása alatt előfordult, katonai szempontból érdekes eseményekről.) — *U. o.* 1899. 6. sz. (Epizód az 1848—49-iki III-ik honvédszászlóalj történetéből.) — *U. o.* 1899. 15. sz. (A magyar katonai irodalom fejlődése.) — *U. o.* 1899. 16. sz. (Az asperni és esslingeni csata.) — *U. o.* 1899. 20. sz. (Statisztikai adatok a honvédségről.) — *U. o.* 1900. 4. sz. (A magyar Duna-hadsereg 1848—49. évben. Anatole Wacquant könyvének ismertetése.) — *U. o.* 1900. 5. sz. (Simon Péter Király és Haza cz. könyvének ismertetése.) — *U. o.* 1900. 16. sz. (Hollán Ernő altábornagy †.)

Kármffly Ödön dr. Kassa város tüzérségi felszerelése. (1552—1557.) *Történelmi Tár*, 1901. 121. l.

Kármffly Ödön dr. Kassa város fegyvertárának összeírása 1650. *Történelmi Tár*, 1902. 453. l.

Kármffly Ödön dr. Bocskay hadainak rendtartása 1606-ból. *Történelmi Tár*, 1903. 476. l.

Kármffly Ödön dr. A pozsonyi koronaórség utasítása 1657-ből. *Történelmi Tár*, 1903. 479. l.

Kármffly Ödön dr. Adatok Dobó István életéhez. *Történelmi Tár*, 1905. 434. l.

Kármffly Ödön dr. Palota vár kapitányának Thury Benedeknek szóló utasítás 1567-ből. *Történelmi Tár*, 1905. 459. l.

Kármffly Ödön dr. Bánffy János nádor levele Ibrahim pasához a pesti révben megölt német kalmárok felől. 1531. *Történelmi Tár*, 1908. 317. l.

Károlyi Árpád. Bocskay és a bécsi béke. *Századok*, 1907. 1. l.

Kelemen Lajos. A kolozsvári Bethlen-bástya történetéhez. I—II. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1905. 116., 173. ll.

Kemény János leveleiből. Közl.: Tóth Ernő. *Történelmi Tár*, 1901. 316. l.

Kemény Lajos. A kassai fegyvergyártó czéhekről. *Archaeologiai Értesítő*, 1901. 78—80. ll.

Kemény Lajos. Magyarországi ágyú- és harangöntők. *Archaeologiai Értesítő*, 1903. 216—220. ll.

Kemény Lajos, Hegyestőr, fringia, tótországi szablya. *U. o.* 1903. 300—301. ll.

Kemény Lajos. Bocskay István levelei Kassa városához. *Történelmi Tár*, 1904. 458. l.

Kemény Lajos. Kassai fegyvergyártókról. *Archaeologikai Értesítő*, 1905. 270—274. ll.

Király Pál dr. A dák háborúk emlékei Dobrudzsában. *Erdélyi Múzeum*, 1905. 241. l.

Király Pál dr. A dák háborúk története Traján oszlopának képei alapján. *Erdélyi Múzeum*, 1905. 408. l.

Kis Ernő. Bocskay István és a bécsi béke. *Értesítője* (A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának —) az 1905. 6. iskolai évről. Kiadják: Thury Etele akadémiai, Faragó János főgymnasiaumi ig. tanárok. Pápa, 1906. 3—16. l. Bocskay arczképével.

K. L. Az aradi vár felszerelésének jegyzéke 1703—1704. *Archaeologikai Értesítő*, 1898. 384. l.

Klauzer János. A kurucz kor hőseiről. *Értesítője* (A győri ágosta hitvallású evangélikus népiskola —) az 1906—1907. iskolai évről. Összeállította: Cserhalmi István igazgató. XV. évfolyam. Győr, 1907. 7-12. ll.

Kluch János. Adalékok az 1514. évi pórlázadáshoz és a mohácsi vészhez. *Történelmi Tár*, 1905. 272. l.

Komáromy András dr. Rákóczy Zsigmond és Homonnay Bálint versengése történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 273. l.

Komáromy András dr. Levéltári kutatások Bethlen Gábor fejedelem első támadása történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 487. l.

Komáromy András dr. A Császár Péter-féle pórlázadás történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 494. l.

Komáromy András dr. Adatok Bethlen Gábor történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 712. l.

Komáromy András dr. A szabad hajdúkra vonatkozó levelek és okiratok. *Történelmi Tár*, 1900. 411. l.

Komáromy András dr. Kurucz világi emlékek Ugocsa vármegye levéltárában. *Történelmi Tár*, 1901. 397. l.

Komáromy András dr. Adatok Báthory Gábor fejedelem történetéhez. *Történelmi Tár*, 1902. 81. l.

Koncz József. I. Rákóczi György naplója. I—II. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1900. 466., 524. ll.

Kováts László. Adalék a török hódítás korához. *Történelmi Tár*, 1899. 192. l.

Kretschmayr Henrik dr. Adalékok Szapolyai János király történetéhez. I—II. közl. *Történelmi Tár*, 1903. 34., 198. ll.

- Kr. L. Deofe Dániel* a Rákóczi-mozgalomról. *Századok*, 1907. 269. l.
- Kropf Lajos*. Egy incidens Temesvárott 1551-ben. *Századok*, 1898. 434. l.
- Kropf Lajos*. Pálffy Miklós születéshelye. *Századok*, 1899. 169. l.
- Kropf Lajos*. Az ágostai csata. *Századok*, 1906. 765. l.
- Kropf Lajos*. Adalék a budai és pesti várak történetéhez. *Századok*, 1907. 860. l.
- Kuntits László*. Az 1697. évi hadjárat és a zentai csata. *Katonai Lapok*, 1898. 114. és köv. ll.
- Kuzsinszky Bálint dr.* Mikor szállották meg a rómaiak a Dunántúl éjszakkeleti részét? *Archaeológiai Értesítő*, 1898. 115—118. ll.
- Kvacsala János*. II. Rákóczi Ferencz porosz összeköttetései. *Századok*, 1898. 577. l.
- Lehoczky Tivadar*. Honfoglalási sírról Beregszászon. *Archaeológiai Értesítő*, 1900. 398—402. ll.
- Lengyel János dr.* Zrinyi Miklós olasz levele egy bizalmas emberéhez, 1663 ápr. 30. *Történelmi Tár*, 1899. 573 l.
- Lissza*. *A Hadsereg*, 1906. 183. l.
- Ludovika Akadémia Közlönye*, 1899. XXVI. évf. 595. l. (Mária Ludovika királyné arcképének ünnepélyes leleplezése) — *U. o.* 597. l. (A magyar katonai irodalom apostolai és tollforgató katonák.) — *U. o.* 1900. XXVII. évf. 698., 833. ll. (A honvédelem története.) — *U. o.* 1901. XXVIII. évf. 670. l. (Emlékezzünk régiokról.) — *U. o.* 853. l. (A népjog a szárazföldi háborúban.) — *U. o.* 1904. XXXI. évf. 275. l. (Custoza, 1866.)
- Lukinich Imre dr.* Az udvarhelyi vár története. *Erdélyi Múzeum*, 1903. 425. l.
- Lukinich Imre*. Adalék Balassa Bálint életéhez. *Erdélyi Múzeum*, 1903. 532. l.
- Lukinich Imre*. Adalék a Hóra-féle lázadás történetéhez. *Századok*, 1907. 569. l.
- Magyar Győző*. Mátyás király. I—IV. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1900. 361., 455., 516. ll.
- Magyar Károly dr.* Adatok Kemény János életéhez. 1634—1660. *Történelmi Tár*, 1905. 469. l.
- Mahalesik Mihály Titusz*. Az egyházi lovagrendek keletkezése, fejlődése s hatásáról, tekintettel hazai viszonyainkra. *Értesítője* (A minorita-rendiek vezetése alatt álló szilágysomlyói róm. kath. püspöki gymnasium —) az 1903—1904. tanévről. Közli: Mahalesik Bonó. Szilágysomlyó, 1904. 3—34. l.

Mangold Lajos. Adalék az első kereszties hadjárat történetéhez. *Századok*, 1908. 937. l.

Margalits Ede. Zrinyi a költő eddig ismeretlen levelei. *Századok*, 1898. 340. l.

Matunák Mihály. Mikor és mi czélből épült a korponai tarisznya vár. A korponai községi felső népiskola értesítője 1897 98.

Matunák Mihály. Segélyszedés a végvárakra 1522-ben. *Történelmi Tár*, 1898. 177. l.

Matunák Mihály. Buda 1541-iki eleste. *Történelmi Tár*, 1898. 181. l.

Matunák Mihály. Az 1599-iki bányavidéki tatárjárás. *Korpona sz. kir. város* áll. segélyezett közs. felső népiskolájának értesítője az 1898 99-iki tanévről. Korpona, 1899. 3 18. ll.

Matunák Mihály. Pálffy Miklós születéshelye Csábrág. (Válasz Kropf Lajosnak.) *Századok*, 1899. 72. l. és 278. l.

Matunák Mihály. Korpona 1848 -49-ben. *Értesítője* (Korpona sz. kir. város államilag segélyezett községi felső népiskolájának) az 1899—1900-iki tanévről. Korpona, 1900. 8-r. 3 32. ll.

Matunák Mihály. Az 1599. évi Bars vármegyei tatárjárás. *Történelmi Tár*, 1905. 590. l.

Matunák Mihály. Adatok az 1552. évi honti hadjárat történetéhez. *Történelmi Tár*, 1907. 452. l.

Mária Terézia-rend (A 150 éves katonai). *A Hadsereg*, 1907. 137. lap.

Márki Sándor. Bocskay István. *Értesítője* (A kolozsvári m. kir. állami polgári leányiskola s a vele kapcsolatos női kereskedelmi tanfolyam) az 1906—1907. iskolai évről. XI. évf. Szerk. Pallós Albert igazgató Kolozsvár, 1907. 5 37. ll.

Melegyi János. A várnai ütközet és I. Ulászló király sírja. *Századok*, 1908. 85. l.

Merényi Lajos dr. A váci hódoltság történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 379. l.

Merényi Lajos dr. Nádori óvás a török békeszegései ellen. 1639 40. *Történelmi Tár*, 1899. 565. l.

Merényi Lajos dr. A Hóra világ kismartoni krónikája. *Történelmi Tár*, 1901. 1. l.

Merényi Lajos dr. Musza budai pasa levelezése Eszterházy Miklós nádorról. *Történelmi Tár*, 1901. 305. l.

Merényi Lajos dr. Harcztéri tudósítások Bécs 1683. évi ostromáról. *Történelmi Tár*, 1902. 475. l.

Merényi Lajos dr. Koháry István levelei Eszterházy Pál nádorhoz. I. II. közl. *Történelmi Tár*, 1903. 67., 232. l.

Merényi Lajos dr. A bécsi ostrom 1683-ban. *Történelmi Tár*, 1903. 294. l.

Merényi Lajos dr. Eszterházy Miklós nádor semptei várnagyának instructiója, 1640. *Történelmi Tár*, 1903. 296. l.

Merényi Lajos dr. A semptei vár felszerelése 1639-ben. *Történelmi Tár*, 1905. 152. l.

Merényi Lajos dr. Eszterházy Pál újvári kapitány levelei a nádorhoz. *Történelmi Tár*, 1907. 568. l.

Merényi Lajos dr. Forgách Ádám levelei 1642 - 1645. *Történelmi Tár*, 1908. 465. l.

Mészáros Gyula. Győrvár viadaláról való ének és Budavár dícsérete. *Századok*, 1908. 385. l.

Miakits Károly. A magyar testőrség. *A Hadsereg*, 1906. 277. l.

Miksa főherceg emlékirata az 1596. évi mezőkeresztesi csatáról. A M. Tud. Akadémia tört. bizottságának másolatgyűjteményéből. *Történelmi Tár*, 1900. 551. l.

Molnár József. A szabadságharcz történetéhez. *Erdélyi Múzeum*, 1902. 166. l.

Myskovszky Viktor. A szaláncai várromról és vízfogójáról. *Archaeologiai Értesítő*, 1905. 70 - 75. ll.

Nagy Géza. Magyar kardok. *Archaeologiai Értesítő*, 1898. 226 - 245. ll.

Nagy Gyula. Lovas halomsírokról Torontálmegyében. *Archaeologiai Értesítő*. 1904. 417 - 421. ll.

Németh Ambrus. Francia világ Győrött 1809. *Történelmi Tár*, 1902. 136. l.

Németh Ambrus dr. Győr város a francziák hatalma alatt 1809-ben *Történelmi Tár*, 1904. 376. l.

Némethy Lajos. Zsigmond király és a német lovagrend. 1399—1409. *Századok*, 1899. 134. l.

Némethy Lajos. Miként jutott 1543-ban Esztergom árulás által török kézbe? Az Esztergom vidéki régészeti és történelmi társulat évkönyve. II. kötet.

Olchváry Ödön. A muhi csata. *Századok*, 1902. 309., 412., 505. ll. (I—III. közlemény.)

- o. — o. Magyar-bulgár összeköttetések. *Századok*, 1898. 113. l.

Óváry Lipót. Az 1866-iki hadjárat és a magyar emigráció. *Századok*, 1903. 16. l.

Palotás Fausztin. Az osztrák-magyar monarchia keletkezése hadtörténelmi szempontból. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1899. XXVI. évf. 562. l.

Pap Domokos. Fekete Ferencz Kossuth-husár naplója. *Erdélyi Múzeum*, 1904. 381. l.

Papp Mihály, illésfalvi. Honvédségünk fejlődéséről. *Katonai Lapok*, 1898. 14. és köv. számai.

Papp Mihály. Összehasonlító adatok a honvédség tiszti állományáról 1872–1899. *Katonai Lapok*, 1899. 34. szám.

Papp Mihály. A magyar királyi honvédség legelső parancsnokai. *Katonai Lapok*, 1899. 35. szám.

Papp Mihály. Kivonatos összehasonlítás a régi és mostani honvéd tisztikar között. *Katonai Lapok*, 1900. 2. szám.

Papp Mihály. A m. kir. honvédség legelső hadbírái. *Katonai Lapok*, 1900. 7. szám.

Pauler Gyula. A magyarok 954. és 955. évi hadjárata. *Századok*, 1899. 581. l.

Pekár Károly. Históriai ének a kenyérmezei viadalról 1568-ból. Szerzője a Nikolsburgi Névtelen. *Értesítője* (A budapesti VII. ker. külső m. kir. állami főgymnasium —) az 1904–1905-iki iskolai évről. Közzéteszi Timár Pál. Budapest, 1905. 3–19. ll.

Pervulesko ezredes. Vázlatok és csataképek az 1866. évi csehországi hadjáratból. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1900. XXVII. évf. 499. lap.

Petheő Zsigmond gróf kassai vicze-generalis levelei herczeg Lobkowitz Venczelhez. A M. Tud. Akadémia tört. bizottságának másolatgyűjteményéből. *Történelmi Társ*, 1900. 568. l.

Pettkó Béla. Kapisztrán János levelezése a magyarokkal. *Történelmi Társ*, 1901. 162. l.

Pilch Jenő. Részletek a 12. számú Edvárd huszár ezred történetéből. *A Hadsereg*, 1906. 90., 121., 143. ll. és 1907. 81., 166., 244. ll.

Pör Antal. Nagy Lajos litván hadjárata 1377-ben. I—II. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1899. 504., 561. ll.

Pör Antal. Nagy Lajos király szövetekezése IV. Károly, császár ellen 1362-ben. *Századok*, 1900. 289. és 385. ll.

Pör Antal. Magyar-lengyel érintkezés a XIV. században. I—II. közl. *Századok*, 1903. 201., 308. ll.

Pözna József. Visszaemlékezés II. Rákóczi Ferenczre és a korabeli szabadságharczra. *Értesítője* (A lévai kegyes-tanítórendi főgymna-

sium —) az 1903–1904. tanévről. Közzéteszi Malonyay István igazgató. Léva, 1904. 1–74. l.

Pszotka Ferencz. Körömczibánya szomorú napjai 1849-ben. *Értesítője* (A körömczibányai m. kir. állami főreáliskola harminceötödik évi ...) 1904–1905. Közzéteszi Faith Mátvás. Körömczibánya, 1905. 1–77. ll.

Rákóczi. A Hadsereg, 1906. 259. l.

Reiszig Ede. IV. Béla király és a János lovag-rend Magyarországon. *Századok,* 1901. 520. l.

Reiszig Ede. Róbert Károly és a János lovag-rend. *Századok,* 1903. 515. l.

Rezner Tibold. II. Rákóczi Ferencz szabadságharczáról. *Értesítője* (A pannonhalmi szent Benedek-rend soproni kath. főgymnasiumának ...) az 1906–1907. iskolai évről. Közli Darvas Orbán igazgató. Sopron, 1907. 3–29. ll.

Récsey Viktor. Egy XV–XVI. századbéli, kéziratos formulare Jászóvárott. *Századok,* 1898. 494. l.

Révész Kálmán. Magyar hadi szabályzat 1655-ből. *Történelmi Tár,* 1898. 367. l.

Roediger Lajos. Kora középkori lovassrleletről Szeghegyen (Bács-Bodrog megye). *Archaeologiai Értesítő,* 1903. 272–276. ll.

R. R. II. Rákóczi Ferencz fejedelem levelei Máramaros vármegyéhez. *Történelmi Tár,* 1908. 574. l.

Sámucl Aladár. Adalékok a Hóra világ történetéhez. *Történelmi Tár,* 1908. 460. l.

Sárói Szabó Lajos. Hadik berlini kalandja. *A Hadsereg,* 1904. 87. lap.

Sárói Szabó Lajos. Stolac. *A Hadsereg,* 1904. 102. l.

Schuster (Martin) Schloss Déva in Siebenbürgen. Topographisch-historisch-touristische Skizze von ... Mit 9 Bildern und 3 Plänen. Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpatenvereins, XX. Jahrg. Nagyszeben, 1905. (Ismertette: *Századok,* 1908. 75. l.)

Schweng József. Történelmi apróságok. *Századok,* 1898. 554. l. (Lahner György tábornokra vonatkozólag.)

Serédi György kassai kapitány utasítása (1552.). *Történelmi Tár,* 1901. 117. l.

Serédi György kassai kapitány hűség fogadalma. Közli Kárffy Ödön. *Történelmi Tár,* 1901. 474. l.

Simaházy Károly István kapitány verses életrajza. Közli r. r. *Történelmi Tár,* 1903. 150. l.

Sörös Pongrácz. Episod a nagy napokból (1848–49). *Századok*, 1900. 357. l.

Stessel József. Castrum volt-e Kismárton az Árpádok alatt? *Századok*, 1898. 57. l.

Stessel József. Sopron és Mosony vármegye történelmi földrajzához. *Századok*, 1900. 10. l. (Egyebek közt a Sopron vármegyei várakról is ír.)

Stessel József. Locsmánd vár és tartománya. *Századok*, 1900–675. lap.

Stessel József. Adatok az 1628. évi szécsényi alkudozás történetéhez. I–II. közl. *Történelmi Tár*, 1902. 418., 581. ll.

– s – u. Adatok a Thököly-féle mozgalmak történetéhez. *Történelmi Tár*, 1899. 433. l.

Szabó István. A kápolnai rajtaütés. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1906. XXXIII. évf. 1051. l.

Szabó István. A Betlen körüli események. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1906. XXXIII. évf. 1250. l.

Szabó István. A magyar hadtörténelem főbb eseményeinek statisztikája. *Ludovika Akadémia Közlönye*, 1906. XXXIII. évf. 1436. l.

Szádeczky Béla. Erdély visszacsatolásának története a bécsi hadjáratától a gubernium kezdetéig. I–III. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1901. 421., 483. és 563. ll.

Szádeczky Lajos. Thököly erdélyi fejedelemsége I., II., III., IV., V. és bef. közl. *Századok*. 1898. 230., 317., 420., 499., 621., 693. ll.

Szádeczky Lajos. A Rákóczi forradalom Erdélyben. *Erdélyi Múzeum*, 1900. 564. l.

Szádeczky Lajos. A székely határőrség szervezése és a madéfalvi veszedelem. *Századok*, 1900. 197. és 326. ll.

Szádeczky Lajos és Török István. A kolozsvári Bethlen-bástya nevééről. (Szakvélemény.) *Erdélyi Múzeum*, 1905. 54. l.

Szederkényi Nándor. Levél a szerkesztőhöz. (Dobó István egri ágyúmesteréről.) *Századok*, 1901. 844. l.

Szendrei János dr. A kassai Rákóczi-ereklye kiállítás. *Századok*, 1904. 637. l.

Szendrei János dr. A Zrínyieknek tulajdonított emlékek. *Archaeologiai Értesítő*, 1905. 393–402. ll.

Szerémi. Adatok a fekete seregről. *Századok*, 1903. 921. l.

Székely Antal tudósítása a hadadi csatáról (1572). Közli J–s. *Történelmi Tár*, 1900. 141. l.

Szirmay Tamás ezredes verses búcsúztatója. *Történelmi Tár*, 1900. 513. l.

Szurmay Sándor. A mohácsi hadjárat 1526-ban. *Ludovika Akadémia Közölnye*, 1901. XXVIII. évf. januári füzetének külön melléklete. Egy áttekintési vázlattal és egy a mohácsi csatát föltüntető rajz-melléklettel. 8-r. 66. l.

Takáts Sándor. Dobó István egri ágyúestere. *Századok*, 1901. 554. lap.

Takáts Sándor. Még egyszer Dobó István egri ágyúmesteréről. *Századok*, 1902. 91. l.

Takáts Sándor. Kísérletek a magyar haderő feloszlására, 1671 - 1702. I - IV. közlemény. *Századok*, 1904. 1., 114., 219., 322., 698. ll.

Takáts Sándor. Érsekújvár árulói. *U. o.* 1904. 698. l.

Takáts Sándor. Vizsgálat Zrinyi Miklós ellen 1565-ben. *Századok*, 1905. 889. l.

Takáts Sándor. A magyar vár. *Századok*, 1907. 726., 815. ll.

Takáts Sándor. Magyar tizes- és lövészerszámok. I II. közl. *Századok*, 1908. 49., 130. ll.

Takáts Sándor felolvasása a hajdú, martalócz és haramia népről. *Századok*, 1908. 463. l.

Tatár Gyula. A biztosítás katonai szolgálat esetére. Multja és eredménye. A *Magyar Biztosítási Évkönyv* II. évfolyamában. Újból lenyomva: *Katonai Lapok*, 1899. 24. szám.

Teuffenbach Rudolf. Dunáninnyi főkapitány jelentései Balassa Zsigmond elfogatásáról (1616). Közli: K. A. *Történelmi Tár*, 1900. 149. lap.

Téglás Gábor. Dácia keleti határvonala s annak védelmi rendszere. I II. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1900. 261., 313. ll.

Téglás Gábor. Újabb adatok Domitíanus két dácziai hadjáratához. *Erdélyi Múzeum*, 1904. 365. l.

Thallóczy Lajos. Nagy Lajos és a bulgár hánság. *Századok*, 1900. 577. l.

Thaly Kálmán. Károlyi Sándor két levele a zsbói csatáról. *Századok*, 1898. 732. l.

Thaly Kálmán. Rákóczi tüzérsége történetéhez. *Századok*, 1898. 806. l.

Thaly Kálmán. Munkácsi leltárak s udvartartási iratok. (1680 - 1701.) *Történelmi Tár*, 1900. 321. l.

Thaly Kálmán. Nehány új adat Ocskay László életéhez. *Századok*, 1901. 430. l.

Thaly Kálmán. Kurucz hadjárat Liptóban 1709. *Történelmi Tár*, 1908. 400. l.

Thury Étele. Veszprém városának története. (Veszprémi krónika.) *Történelmi Tár*, 1905. 13. l.

Thury József. Boeskey István fölkelése. I—II. közl. *Századok*, 1899. 21. és 115. l.

Tóth Ernő. I. és II. Apafi Mihály naplója. I—V. közl. *Erdélyi Múzeum*, 1900. 82., 142., 214., 270., 325. ll.

Tóth Szabó Pál. A bihari vár. *Századok*, 1900. 547. l.

Tóth Szabó Pál. Nagyvárad az erdélyi fejedelmek s a török uralom korában. *Értesítője* (A jászóvári prémontrei kanonok-rend nagyváradai főgymnasiumának —) az 1903–1904. iskolai évről. Közli Novotny S. Alfonz. Nagyvárad, 1904. 3–132. l.

Török István. Adatok I. Rákóczi György fejedelem uralkodása történetéhez. *Történelmi Tár*, 1904. 596. l.

Történelmi Tár, 1901. 605. l. (Hajdú szabadság-levelek.)

Turchányi Tihamér. Rogerius mester *Sírbalmas éneke* a tatárjárásról. I—II. közl. *Századok*, 1903. 412., 493. ll.

Tyukics A. A titeli határőr sajkás ezred szervezete az 1848–1849-iki forradalomban. *Az újvidéki szerb irodalomtársaság Évkönyve.* (Letopis Matice Srpske.) 1899.

Ungárd Béla. Hainburg ostroma. Hadtörténelmi tanulmány Mátyás királynak 1482-ik évben III. Frigyes császár ellen viselt hadjáratából. *Ludovika Akadémia közlönye*, 1901. XXVIII. évf. 1033. l.

Ungváry Ede. Sztropkó vára. *Értesítője* (A sztropkói állami népiskola —) az 1905–1906. tanévről. Összeállították: Sváby István igazgató-tanító és Csiffáry Vazul Antal tanító. Sátoraljaiújhely, 1906. 3–6. ll.

Váli Béla. Az első magyar katonai folyóirat megjelenése és betiltása. *A Hadsereg*, 1905. 235. l.

Vass Miklós dr. Az udvarhelyi vár történetéhez. *Történelmi Tár*, 1906. 314. l.

Vass Miklós dr. Apróságok a Rákóczi-szabadságharczából. *Történelmi Tár*, 1908. 307. l.

Vértesy Jenő. Lásd Domanovszky Sándor alatt.

Vid Jeromos. II. Rákóczi Ferencz. *Értesítője* (A pannonhalmi szent Benedek-rend kőszegi kath. gymnasiumának —) az 1906–1907. iskolai évről. Közzéteszi dr. Bárdos Remig igazgató. Kőszeg, 1907. 5–63. ll.

Vitézei (A katonai Mária Terézia rend). *A Hadsereg*, 1907. 215. lap.

V. J. Első katonapoétánk. (Balassa Bálint.) *Ludorika Akadémia Közlönye*, 1901. XXVIII. évf. 47. l.

Weber Samu. Néhány szó a rozgonyi csatáról. *Századok*, 1903. 952. lap.

Wertner Mór. Magyar hadjáratok a XIV-ik században. *Századok*, 1905. 420. l.

Wertner Mór. Szerém-vár. *Századok*, 1905. 778. l.

Zsák Adolf. Nagyvárad 1556—7-iki ostroma. A biharmegyei és nagyváradí régészeti és történelmi egyesület 1896—97. évi évkönyve.

Összeállította: *Szentiványi Gyula*.

III. AZ 1909. ÉVI HAZAI HADTÖRTÉNELMI IRODALOM REPERTORIUMA.

Pozsony város ostroma. Schrödl József. Diarium completens historiam belli anno 1809. Történelmi Tár 1909. 580—609. A fentebbi cím alatt a pozsonyi ev. lyceum kézirtatárában egy mult századbéli latin és német nyelvű naplót őriznek, melynek írója valószínűleg *Skultéty Pál*, táblabíró és pozsonyi ügyvéd. A napló felöleli azt az időszakot, mely 1809 április 23-ától 1810 máj. 11-ig terjed. Írója tagja volt a Napoleon császárhoz a kirótt hadisarez tárgyában menesztett küldöttségnek és szemtanúja azon harcoknak, melyek 1809 máj. 29-étől a wagrami csatáig a pozsonyi (ligeti) hídfő birtokáért folytak. Arra a vitás kérdésre, vajjon Napoleon császár meglátogatta-e Pozsony vá osát, a napló (szept. 2-ki feljegyzés) igenlően felel («Fuit N. imperator Posony revidit arcem et montes»). A napló azt a Budán kelt proklamációt is közli, melyben Rainer főherczeg a lakosságot a győri csata szerencsétlen kimeneteléről értesítette, nemkülönben Napoleonnak proklamációját a magyarokhoz; pontosan leírja a város lövetésének lefolyását, az áldozatok számát, a városban elszállásolt francia katonaság létszámát, az eltartás okozta költségeket és napról-napra a hadi eseményeket. A Westungarischer Grenzbote 1909 (jun. és jul.) német fordításban közölte a Naplót «*Franzosenwelt in Ungarn*» cím alatt.

Batka János. Városunk és a vészhozó 1809. esztendő. Pressburger Zeitung, 1909. évf. máj. 29-től decz. 29-ig. *Batka*, Pozsony város nagyérdemű levéltárosa, összegyűjtötte az egykorú pozsonyi «Zeitung» 1809. évfolyamában megjelent cikkeket és jelentéseket a város ostromáról és megszállásáról és ezeket hivatalos jellegű for-

rásokból, így Napoleon császár levelezésének 19. kötetéből származó rendeletekkel együtt, újra lenyomatta. Itt találjuk Napoleon császár és tábornokainak ama parancsait és rendelkezéseit, a melyek a pozsonyi hídfő és a város ostromára vonatkoznak. Ezeket hazai íróink mostanig ily teljességben fel nem használhatták. A városnak az ostrom, megsarczolás és beszállásolás folytán 2,104.895 forint kára volt. A kilátásba helyezett kárpótlás elmaradt. Ferencz császár és király saját márvány mellszobrát ajándékozta a városnak, melyen e szavak olvashatók (németül): «Pozsony város — a francia ostrom által annyira sanyargatott — rendíthetetlen hű polgárainak hálás szívvel». A mellszobrot jelenleg a városi múzeum őrzi.

Pozsony 1809-ben. Közli S.—dl a Westungarischer Grenzbote 1909 máj. 8—9. és következő számaiban. A bevezetésben felsorolja a rendelkezésére álló forrásokat, úgymint: 1. a cenzura békóiban gyakori némaságra kárhoztatott Pressburger Zeitungot; 2. *Skultéty* naplóját (l. f.); 3. egy osztrák tisztt névtelenül megjelent művét: «Die Verteidigung des Pressburger Brückenkopfes im Jahre 1809», mely a hadiesemények rövid, de velős sommáját tartalmazza; 4. *Ballus Pál* munkája, «Pressburg und seine Umgebung, 1823»; 5. *Sikorszky*, helyesebben: *Schilkovszky* Károly táborszernagy tanulmányát: «Die Verteidigung des Pressburger Brückenkopfes im Jahre 1809», kizárólag katonai szempontból írt dolgozat, mely egyébiránt magyarul a «Had-történelmi Közlemények» 1895. évfolyamában jelent meg. Ezt az irodalmat megtoldhatjuk 6. *Széchy Mór* tanulmányával: «A pozsonyi hídfő ostroma», mely a Ludovika Akadémia Közlönyében 1888-ban látott napvilágot. E bevezetés után czikkíró szakszerűen nyújt áttekintést a hadieseményekről. Felemlíti továbbá, hogy az 1809 jun. 3-án elesett osztrák-magyar katonák sírját a Ligetben ugyan feledés borítja, de egy francia katonának sírja az Elysium és a soproni vasúttöltés közelében *Batka* városi levéltárnok gondozása folytán még ma is jó karban van. További emléke e nevezetes időnek a Ligetet körülvevő hatalmas sáncz, mely az osztrák hadvezetőség parancsára készült és máig fennmaradt.

Batka János, Napoleon in Pressburg. Pressburger Zeitung, 1909 aug. 31. *Batka* négy forrást hoz fel ama sokat vitatott kérdés eldöntésére, vajjon a francia császár tényleg időzött-e Pozsonyban. Először is hivatkozik Napoleon levelezésére (19. köt. Páris, 1865). Schönbrunnból Napoleon ugyanis aug. 30-án arra utasította Neufchatel herceget, a tábornokot főnököt, tudósítsa a Pozsony előtt táborozó *Reymier* tábornokot, miszerint a császár még aznap Győrbe indul, az aug. 31.

és szept. 1. közötti éjjelen pedig Győrből Köpcsénybe fog visszatérni, majd csolnakon átkel a Dunán és sebtiben megtekinti a várat. «De azt kívánom, hogy mindez a legnagyobb titokban tartassék és hogy az őrség semmit se sejtсен. A csapatok fölött majd később fogok a Morva-mezőn szemlét tartani.» Az utolsó pillanatban azonban a császár utazási tervét megváltoztatta, a mennyiben már aug. 31., Győr felé irányuló útjában Köpcsényben lóra szállt és Pozsonyba rándult, a hol *Schuermanns*: *Itinéraire générale de Napoleon I.* (1908) műve szerint három órán át a várat és a hegyes környéket kikutatta, mire visszatért Köpcsénybe és 1 óraker már útban volt Győr felé, 7 óraker már ott is elvégezte ellenőrző dolgát és szept. 1-én délután 3 óraker újra Schönbrunnban termett, miután útközben, Hainburgnál csapat-szemlét tartott. — Megegyezik a hivatalos munkával és *Schuermanns* levéltári alapon nyugvó művével *Pozsony város tanácsának jegyzőkönyve*, mely 1809 aug. 31. kelettel latinul azt a bejegyzést tartalmazza, hogy a francia császár kora reggel a repülő hídon átjött Pozsonyba, lóháton megvizsgálta több tábornok és gárdista kíséretében a várat, a környéket és a szász segédhadak jól körülszáncolt táborát, mire a hídon visszavitette magát a túlsó partra. Negyedik tanu *Skultéty diariuma* (l. fent). Egy ma is a Haubner-hegyen meglevő szép piramis-emlékkő, melyen e betűk olvashatók: «N. Q.» — meglehet a császár látogatására vonatkozik. A *Pressburger Zeitung* hallgatása azért nem nyom a latban, mert mint *Skultéty* is megjegyzi, a szigorú cenzúra miatt gyakran hallgatnia kellett.

Batka János, Az 1809. évi vorarlbergi felkelés vezérének, Müller Józsefnek sírja magyar földön. *Pressburger Zeitung* 1909 aug. 29. Míg a tiroli szabadságharcz hős vezetőjét, Hofer Andrást a francziák elfogták és főbelőtték, társának, Müller József Keresztélynek sikerült ezt a sorsot kikerülni és 1849 aug. hóban a Komáromban időző Ferencz császárhoz menekülni. Koldusbotra jutott családja később hazánkba követte és Pozsonyban telepedett le, a hol Müller 1851 máj. 3-án elhalt. Sírját egyetlen még élő unokája ápolja, ki arczképét is őrzi. Hősi tetteit felsorolja a sír márványtáblája. Müller József tetteiről l. egyébiránt: *Düringer J. P., Vor 100 Jahren, Vorarlberger Geschichtsbilder aus der Zeit von 1796—1809.* Bregenz, Teutsch, 1909. 64 l., képekkel.

A legöregebb magyar huszár emléke. Az Ujság 1909 jun. 6. és 10. A már hosszú életében legendás alakká vált *Skultéty* László (Gábris) tényleg 81 évig szolgált mint katona. (Halálakor állítólag 95 éves volt). Előbb a Hadik- majd Nauendorf-huszároknál (ma 8. sz.

ezred) szolgált, a hol 1790-ben zászlóartó lett. Részt vett 1756 óta 1815-ig valamennyi francia háborúban. Hadikkal Berlinben is volt. Meghalt Uj-Aradon 1832 aug. 19-én. *Giesl Oszkár* «Standartenträger Lad. Skultéty» cikke szerint a teljesen elaggott vitéz azon hársfa alatt halt meg, mely alól távozó ezredét 1831-ben utoljára látta. Ugyancsak Az Ujság (jun. 23) b. *Bálintit József* nagyernyei rézmetszetgyűjteményéből Skultéty képét közli 1825-ből, mely az öreg katonát fehér lovon ülve, a zászlóval kezében ábrázolja. Születését e cikkek az 1735. évre teszi, szolgálatidejét 73 évre.

1848—1849. Perczel Mór. Pesti Hirlap 1909 ápril 9; Tolnai Világlapja 1909, 1795—6. old. (Bonyhádon szobra készül).

A kezdet és a vég. Két okirat, közli *Kardos Bertalan* a Budapesti Hirlapban 1909 okt. 18. Az első instrukció a honvédekhez át-lépő császári tisztek felvételére nézve. A második iratot *Fokner József* alezredes írta Widdinben 1849 szept. 1. «Utolsó hadi tudósítás Guyon tábornoknak».

Szöllősi István, Magyar és román emlékek a szabadságharczról az aradi ereklye-muzeumban. Pesti Napló, 1909 ápril 6.

Balogh Pál, Görgeis Winterfeldzug 1848—49. Pester Lloyd, 1909 márcz. 17 és 18.

Csoór Gáspár, Forgácsok a szabadságharczról. Budapest, 1909 okt. 18. és 31. *Csoór Szontagh Boldizsár* 48-as honvédfőhadnagy kiadatlan naplójából leírja a 19. honvédzászlóalj szegényes felszerelését Lőcsén, továbbá meneteit Ófalura, vissza Gömörbe, majd Eperjesre.

Görgey Arthur, Szomorú karácsony, 1848. Az Ujság, 1909 decz. 25.

Farkas Emőd, A tápióbicskei győzelem, 1849. Budapest, 1909 ápril 4.

A peredi csata 60. évfordulója. Magyarország, 1909 jun. 23.

A váci csata, 1849 jul. 15. Egykorú könyv után. Vasárnapi Ujság, 1909 30. sz. — *A váci csata hatvanadik évfordulója.* Tragor Ignácztól (u. o. 627. l.)

A nagysallói névtelen hősök. Pesti Hirlap, 1909 ápril 18.

Budavár ostroma. Ismeretlen epizód. Budapest, 1909 máj. 23. (A Szontagh-család levéltára nyomán). *Szontagh Boldizsár* dobsinai senator és 48-as honvéd, a ki kilencz hónap alatt a hadjáratnak 462 pontján jelen volt, naplójában bőven írja le Budavár ostromát. Máriássy János hadosztályával az Attila-utca felől nyomult a várba. Szól a foglyul ejtett osztrákokról. Kossuth Lajos bevonulásáról, meg a Szolnokra való visszavonulásáról is.

Egykorú lapok és hírek Budavár ostromáról 1849-ben. Közl. *Váradi Antal*, Az Ujság, 1909 máj. 6.

Hatalu Péter, Emlékeimből. Május 21. 60 évvel azelőtt. Pesti Hirlap, 1909 máj. 30. Hibáztatja — Kmetty művével (1853) egyetértve — az osztrákok üldözésének abbahagyását és Budavár időt-rabló ostromlásának elrendelését.

Váradi Antal, Május 60 év előtt (1849). Magyarország, 1909 máj. 23. Szól Komárom és Pétervárad ostromáról.

Visszaemlékezések Komárom ostromára. Id. Szinnyei József. Budapesti Hirlap, 1909 aug. 15.

A Klapka érem. Budapesti Hirlap, 1909 okt. 29.

Gönyő hőse. N. P. Journal, 1909 márcz. 10. E cikk a márcz. elején Magyaragensen elhalt *Kott Ferencz*, 48-as tüzér-főhadnagy mérész tettét teszi szóvá. Klapka arról értesülvén, hogy Bécsből a Komáromot ostromló osztrákok számára hat lőporral megrakott hajó fog megérkezni, felszólította Kottot, vajjon vállalkozna-e a hajók felrobbantására? Egyúttal azonban figyelmeztette, hogy ez a vállalkozás könnyen életébe kerülhet. Kott azonnal késznek mutatkozott és titokban két ágyúval és 24 tüzérral Komáromból a Dunaparton elindulva, Gönyővel szemben a parti füzesben helyet foglalt, a honnan az érkező hajók közül kettőt tényleg levegőbe röpített. A robbanás hatása akkora volt, hogy a legénység és lovak több óráig eszméletlenül heverték, Kott pedig bal fülén egész életére megsiketült.

Gábor Áron halálának 60. évfordulóján. Pesti Hirlap, 1909. jul. 2.

A «Székely Leonidás». Pesti Hirlap, 1909 jun. 20. A tömösi szorosban emléket állítanak *Kiss Sándor* honvéd-ezredesnek, a ki ott az orosz Lüders ellen 1849 jun. 19. hősi küzdelemben halálos sebet kapott.

Magyar államférfiú az orosz intervenció mellett. Seress Lászlótól. Pesti Napló, 1909 máj. 12. Az a magyar államférfiú *b. Jósika Samu* erdélyi kancellár volt, kinek naplószerű feljegyzéseit *Wertheimer Ede* tette közzé az *Österreichische Rundschau* 1909 máj. számában. Minden reménysége 1848—49-ben kezdetben Windischgrätz, később az orosz czár volt. Az oroszok megérkezését Erdélybe «már régen mint egyedüli segítséget vártam», ezt írja Jósika 1849 márczius 27-én.

Világos. Schröder Karl jelentése. Az «*Österreichische Rundschau*» nyomán N. Pester Journal aug. 15. Schröder fiatal osztrák mérnök-kari tiszt Rüdiger tábornokához volt beosztva és mint szemtanú írja

le a három magyar parlamentár: gf. Bethlen ezredes, gf. Esterházy István kapitány és gf. Schmeidegg szárnysegéd megérkezését az orosz táborban. Rüdiger nem bírt magával örömeiben és alig tudta magát türtöztetni. Schröder leírja azután a honvéd seregben látott tarkabarka uniformisokat és néhány megjegyzést kockáztat a honvédek (meglazult?) fegyelmére nézve. Magát a fegyverletételt Schröder nem tartotta okvetlen szükségesnek. — Megjegyzem ezekhez, hogy Schröder jelentése már 1906 óta ismeretes. Megemlékezett róla ez évben febr. 7. a Budapesti Hírlap, nemkülönben alólirott a Jahresberichte der Geschichtswissenschaft 30. (=1907) évfolyamában (III. 292 l.). Schröder feljegyzéseit Proksch Ad. kapitány adta ki.

Világos. A fegyverletétel 60. évfordulója alkalmával. Budapesti Hírlap, 1909 aug. 13.

Die Kapitulation von Világos, Paul v. Balogh. P. Lloyd, 1909 aug. 13.

Világos. Balkányi Koloman. N. Pester Journal, 1909 aug. 13. Idézi Duka Tivadarnak egy kiadatlan levelét, melyben a fegyverletételt föltétlenül helyesli és polemiába bocsátkozik Woinovich tábor-szernagygyal, a ki 1908-ban az Österreichische Rundschau-ban megjelent tanulmányában azért korholta Görgeit, a miért az oroszok és nem Haynau előtt rakta le a fegyvert. Czikkiró igen nyomós érveket hoz fel Görgei eljárásának igazolására.

Világos. Interview Görgeyvel. Az Ujság, 1909 aug. 13. és N. Wiener Journal, 1909 aug. 13.

Gf. Zichy Ödön és a haditörvényszék. F. E. Pesti Hírlap, 1909 jan. 24.

Vértanúk hónapja. Pesti Hírlap, 1909 okt. 18.

Hamvay Ödön, Az aradi tizenhárom. 3. kiad. Budapest. 1909. Budapesti Hírlap kiadása, 416 l.

A nagyigmándi vértanúk emlékezete. Magyarország, 1909 jun. 26. (Haynau agyonlövötte Igmándon Mannsbarth Antal csákbereányi kath. és Szikszay Antal reform. lelkészt). V. ö. még a Pesti Hírlap 1909 július 11-iki számában Farkas Emőd cikkét Susan tábornok tetéről.

Gara József, A székesfehérvári hat vértanú. 1849 aug. 14. Pesti Hírlap, 1909 okt. 5. és Budapest, 1909. okt. 6.

Maderspach Livius, Maderspach Károlyné tragédiája és adatok Buszkabánya (1849. évi) történetéhez. Zólyom. Nádosy, 1909 55 l. 2 kor. Ismertették a Századok 1909 787 l. és a Fővárosi Lapok 1909 okt. 6., 7. és 11—12. számaiban. L. Farkas Emőd cikkét a «Buda

pest» okt. 10. számában. Az Ujság okt. 10.; N. P. Journal okt. 8.: *«Eine Märtylerin der Freiheit», Peisner-től.*

Maderspach Károlyné arcképe. Vasárnapi Ujság, 1909. 13. sz. *Raszkabányai képek, u. o.*

Batka János, Új erekljék a városi muzeumban. Pressburger Zeitung, 1909 nov. 14. *Querlondonde* Ferdinánd, kinek nevét a hivatalos iratok *Gerlon*-alakban adják vissza, mint ezredes harczolta végig a szabadságharozot és még 24 órával a világosi fegyverletétel előtt Görgeitől csapatával fontos megbizásokat kapott. A kapituláció után hét évig Olmützben fogva tartották, hol mindenféle dísztárgyakat készített; 1856-ban kegyelmet kapott, mire Pozsonyba költözött, hol 1873-ban halt meg. Faragványai most a városi muzeumba kerültek, köztük van az olműzi kazematták ábrája is.

Az 1859. évi háború. A Magenta és Solferino melletti csaták. Pesti Napló, 1909 jun. 13. Czikkiró Albrecht főherczeg ama kiadatlan széljegyzetei nyomán, melyekkel Ramming tábornok védekező röpiratát kísérte, valamint a «Danzers Armeezeitung» cikkei alapján a vezetést hibáztatja, nem a katonaságot, még pedig elsősorban Rammingot, másodsorban Hesst (Gyulai utódját).

Die Schlacht von Solferino. Aus dem Tagebuch eines Ungarn. Pester Lloyd, 1909 jun. 22., 23. és 24. (A napló szerzője *Berger József* tábornoszernagy, a ki 1889-ben Bécsben halt meg. Az itt közlött három töredék naplójából való).

Pilch Jenő, Magyar csapatok előrsi harcza a solferinói csatában. Budapest. Pesti kny. 1909 9 l. (Külön lenyomat a «M. Katonai Közlöny» 1909 jun. havi füzetéből).

Királyunk Solferino mellett. Pesti Hirlap, 1909 jun. 29.

A solferinói csata. Pesti Hirlap, 1909 jun. 24.; Budapest jun. 24.; Az Ujság jun. 24-én.

A solferinói csata 50. évfordulója és a magyar ezredek. Magyarország, 1909 jun. 24.

Pilch Jenő százados, A solferinói csata 50 éves fordulójára Magyar Katonai Közlöny, 1909 jun.

Báró Fejérváry Géza a solferinói csatában. Ezen, vagy hasonló czímszók alatt sok hirlap közölt a csata 50. évfordulója alkalmával cikkeket, nemkülönben azon, a báró ünneplésére Bécsben, a császári burgban adott díszeléd alkalmával, a melyen az uralkodó a Mária Terézia-rend lovagját felköszöntötte. V. ö. a bécsi és budapesti hirlapok 1909 jun. 16 és 23—25. számait. Így Pester Lloyd: Baron Fejérváry bei Solferino, von einem hohen Militär. jun. 17; Fremden-

blatt, jun. 23. «Zum Jubiläum des letzten Theresienritters; Wiener Extrablatt, N. W. Tagblatt, Ill. Journal és más bécsi lapok: jun 16 és 24; P. Hirlap, N. Pester Journal, N. Polit. Volksblatt jun. 16 és 25; Az Ujság jun. 24 és 26. («A sanmartinói hős»); P. Napló jun. 25 és Budapesti Napló jun 16 és 25-én.

A másik solferinói hős. - *Makay Gyula* nyugdíjas honvédőrnagy, a ki Solferinónál rendkívül kitüntette magát. V. ö. Egyetértés, 1909 jun. 25 és több más lapot.

Még egy solferinói hős. Független Magyarország, 1909 jul. 9. (*Capdebo Géza* ezredes, akkoriban huszárkapitány, jelenleg Aradon él).

A solferinói csata hőse: Vályi Béla. Budapesti Hirlap, 1909 jun. 10. (Jelentés az agg vitéz haláláról. Vályi Jánosi gömörmegeyi községben halt meg).

Ein Mitkämpfer bei Magenta und Solferino. P. Lloyd, 1909 jun. 30. (E cikk hőse *Pavlovskzy Ede* honvédőrnagy).

Egy hős székely katoná ünneplése. Pesti Hirlap, 1909 jul. 3. (*Jakóts Áron* 14 éves korában állott be honvédek, a 86. zászlóaljba, Erdélyben; azután a császáriakhoz sorozták be, harczolt Magenta és Solferinónál és két vitézségi érmet nyert. A 31. gyalogezred múlt évben ünnepelte a vitéz katonát).

Villafranca. Paul v. Balogh. P. Lloyd, 1909 jul. 11.

Az 1863. lengyel felkelés emlékeiből, Markó Miklós. Vasárnapi Ujság, 1909, 454 l.

A magyar-lengyel honvédelmek Lembergben. Pesti Hirlap, 1909 márcz. 13. (Az 1863. lengyel felkelésben több mint 800 magyar vett részt).

Az 1866. évi porosz háború. A jicini harcz 1866 június 28—29. Zubovics Fedor-tól. (Emlékezés Edelsheim-Gyulai lovassági tábornokra). Budapesti Hirlap, 1909 jun. 27.

Bosznia és Hercegovina occupatiója 1878. Wertheimer Ede, *Die Eroberung von Bosnien und der Herzegovina.* P. Lloyd. 1909 ápril 14. (Voltaképen *Fournier* új művének ismertetése).

Sasvári Á., Mozgósítás 1878-ban. Magyar Hirlap, 1909 ápril 11.

Általános jellegű munkák és cikkek. Csuday Jenő, *Honvédtisztjeink 1877 óta.* Egyetértés, 1909 ápril 11.

Chitil Viktor kapitány. Geschichte des k. u. k. L. Infanterie Regiments Nr. 68. (Budapest, 1908). Ismertette a bécsi Fremdenblatt 1909 márcz. 17, különösen tekintettel az 1848—49., 1866 és 1878. évi hadi eseményekre. (Az ezred hőstetteit hirdeti egyébiránt a Szolnokon felállított emlékoszlop is).

Farkas Emőd, 200 éves ezred. Pesti Hirlap, 1909 márczius 9. (A temesvári 29. sz. gyalogezred története. 1709—1909. Az ezred első tulajdonosa Loudon volt). V. ö. a bécsi Fremdenblatt 1909 márczius 17. és a Neues P. Journal márcz. 10-iki cikkét.

Pössl Julius, Kurzgefassste Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regiments Nr. 31. Nagyszében. Krafft. 1909, IV, 2, 89 l.

Váraink történetéhez. Egy ősi várkastély (és templom) romja Kispesten. Budapesti Hirlap, 1909 okt. 10.

Markó Miklós, A sárospataki vár (képekkel). Vasárnapi Ujság, 1909 25. sz. — *A sárospataki Rákóczi-várban.* Magyarország, jun. 29. Helyreigazító cikk *Matolay Elek*-től u. o. jul. 6.

A temesvári várbástyák lebontása. Vasárnapi Ujság, 1909 37. sz.

A revisnyei várróm. Vasárnapi Ujság, 1909 31. sz.

Szádeczky Lajos, Likavár romjai. Századok, 1909 936—940. l.

Helmár Ágost, A pozsonyi vár restaurálása. Pozsonyi lapokban, 1909 okt. 10.

Aktualis cikkek. A magyarság a hadseregben (százalékokban). Budapesti Hirlap, 1909 nov. 25.

Összeállította: *Dr. Mangold Lajos.*



II. Lajos király vértézte.
A bécsi udvari fegyvermúzeumban.